

Emília Škorecová

NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO

Nitra 2019

Názov: Nákladové účtovníctvo

Autorka: Ing. Emília Škorecová, CSc.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Fakulta ekonomiky a manažmentu
Katedra účtovníctva

Recenzenti: prof. Ing. Miriam Bitterová, PhD.
Ing. Jozef Mušák, PhD.

Schválila rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 21. 3. 2019 ako vysokoškolskú učebnicu pre študentov SPU v Nitre.

© SPU v Nitre 2019

ISBN 978-80-552-1984-4

O B S A H

ÚVOD	7
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	9
1 POSTAVENIE A ÚLOHY NÁKLADOVÉHO ÚČTOVNÍCTVA V ÚČTOVNOM SYSTÉME PODNIKU	11
1.1 Základné vymedzenie nákladového účtovníctva a jeho vzťah k finančnému a manažérskeému účtovníctvu	11
1.2 Procesné riadenie a procesné účtovníctvo	15
1.3 Základné úlohy nákladového a manažérskeho účtovníctva	17
1.4 Nákladové účtovníctvo – legislatívne podmienky a jeho organizácia	21
1.4.1 Legislatívny základ a organizácia nákladového účtovníctva	21
1.4.2 Väzby v nákladovom účtovníctve	24
2 NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO STREDÍSK	27
2.1 MOŽNOSTI VEDENIA NÁKLADOVÉHO ÚČTOVNÍCTVA	27
2.2 KLASICKÉ NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO STREDÍSK	28
2.2.1 Zadanie príkladu a jeho účtovanie vo finančnom účtovníctve	28
2.2.2 Nákladové účtovníctvo stredísk vedené v rámci analytických účtov k finančnému účtovníctvu s pridaním účtov pre vnútroorganizačné náklady a výnosy – variant A	32
2.2.3 Nákladové účtovníctvo stredísk vedené v rámci voľných účtových tried 8 a 9 – variant B	36
2.2.4 Účtovanie v nákladovom účtovníctve kombináciou variantu A a variantu B – variant C. Použitie analytických účtov k účtovým triedam 5 a 6 a k účtovým triedam 8 a 9	40
2.3 ZODPOVEDNOSTNÉ NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO STREDÍSK	46
2.3.1 Zodpovednostné riadenie a zodpovednostné účtovníctvo	46
2.3.2 Zodpovednostný pohľad na náklady	50
2.3.3 Vnútropodnikové ceny ako nákladové úlohy	52
2.3.4 Pevná skladová cena nakúpených zásob ako nástroj sledovania zodpovednosti stredísk za vznik nákladov	56
2.4 ÚČTOVANIE V NÁKLADOVOM ÚČTOVNÍCTVE PRI OCEŇOVANÍ PRODUKCIE VYŠŠOM AKO VLASTNÉ NÁKLADY A PRI POUŽITÍ KALKULAČNÝCH NÁKLADOV	59
2.4.1 Účtovanie v nákladovom účtovníctve pri oceňovaní produkcie vyššom ako sú vlastné náklady	59
2.4.2 Účtovanie kalkulačných nákladov v nákladovom účtovníctve	62
2.5 VNÚTROPODNIKOVÉ VÝKAZY STREDÍSK – VNÚTROPODNIKOVÝ REPORTING	70

3 KALKULAČNÉ NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO	74
3.1 ZÁKLADNÉ VYMEDZENIE KALKULÁCIÍ	
A ICH LEGISLATÍVNA ÚPRAVA.....	74
3.1.1 Základné vymedzenie kalkulácií, kalkulačné členenie nákladov a druhov kalkulácií.....	74
3.1.2 Predbežné a výsledné kalkulácie. Legislatíva na zostavovanie kalkulácií.....	77
3.2 KLASICKÉ – PRIRÁŽKOVÉ KALKULÁCIE	80
3.2.1 Klasický kalkulačný vzorec	80
3.2.2 Silné a slabé stránky klasických kalkulácií	81
3.2.3 Neúplné a prekročené krytie režijných nákladov ako slabá stránka klasických kalkulácií	83
3.3 KALKULÁCIA VARIABILNÝCH – NEÚPLNÝCH NÁKLADOV	88
3.3.1 Vzťah medzi variabilnými a fixným nákladmi. Výpočet výsledku hospodárenia	88
3.3.2 Základná charakteristika kalkulácie variabilných nákladov	90
3.3.3 Využitie kalkulácie variabilných nákladov pri rozhodovaní o výrobkovej preferencii	91
3.3.4 Využitie kalkulácie variabilných nákladov pri výbere odberateľa	94
3.3.5 Dynamická kalkulácia	96
3.4 KALKULÁCIA METÓDOU ABC (ACTIVITY BASED COSTING).....	97
3.4.1 Základná charakteristika kalkulácie metódou ABC	97
3.4.2 Prednosti a slabé stránky kalkulácie metódou ABC.....	100
3.5 MOŽNOSTI ÚČTOVANIA V KALKULAČNOM ÚČTOVNÍCTVE	103
POUŽITÁ LITERATÚRA	109
PRÍLOHY	111
Príloha 1 Rámcová účtová osnova pre podnikateľov	112
Príloha 2 Modelový účtový rozvrh pre nákladové účtovníctvo	115
Príloha 3 Súhrnné zadanie príkladu 2.1	119
Príloha 4 Vzor sledovania strediskových interných nákladov a výnosov.....	120
Príloha 5 Súhrnné zadanie príkladu na účtovanie vo finančnom a nákladovom účtovníctve – úloha 2.2	121
Príloha 6 Riešenie úlohy 2.3	122
Príloha 7 Riešenie úlohy 2.5	123
Príloha 8 Kalkulačné úroky z vlastného kapitálu	125
Príloha 9 Štruktúra výsledovky výrobného strediska, vzor 2	126
Príloha 10 Odpočet strediska (Vnútro podnikový zúčtovací hárok, Výkaz hospodárenia strediska) – štruktúra, vzor 2	127
Príloha 11 Riešenie úlohy 3.3	128
Príloha 12 Riešenie úlohy 3.4	130

Príloha 13	Určenie fixnej a variabilnej zložky nákladov na analytických účtoch	131
Príloha 14	Technologická karta plodiny ako aplikácia predbežnej kalkulácie metódou ABC.....	132
Príloha 15	Riešenie úlohy 3.5	133

ÚVOD

V silnom konkurenčnom prostredí internacionalizovaných a globalizovaných ekonomík môžu dlhodobo prosperovať iba tie podniky, ktoré venujú neustálu a systematickú pozornosť riadeniu hospodárnosti a efektívnosti svojej podnikateľskej činnosti. Základom riadenia hospodárnosti a efektívnosti je **hľadanie opatrení na optimalizáciu nákladov**. Nájdenie účinných opatrení **si vyžaduje**:

- **mať v podnikoch k dispozícii adekvátny a flexibilný nákladový systém**, ktorý umožňuje analyzovať náklady podľa najrôznejších požiadaviek manažérov a hľadať rezervy v optimálnej výške nákladov,
- **tvorivý prístup zo strany manažérov**.

Optimalizácia nákladov vedie k tomu, **aby vynaložené náklady neboli vysoké, ale ani príliš nízke**. Vysoké preto, aby sa neplytvalo zdrojmi, aby pri spotrebe zdrojov bolo získané maximum produkcie. Príliš nízke preto, aby nebola ohrozená kvalita produkcie, čo by viedlo k strate zákazníkov a dobrého mena podniku na trhu.

Základom dobre fungujúceho nákladového systému podniku je kvalitný účtovný systém, najmä tá jeho časť, ktorá detailne sleduje náklady vo vnútri podniku – **nákladové účtovníctvo**. Je potrebné vybudovať ho tak, aby umožňovalo analyzovať náklady z rôznych hľadísk a **poskytovalo manažérom súbory rôznorodých informácií potrebných na vykonávanie**:

- najvýznamnejších interných riadiacich úloh – riadenie hospodárnosti a efektívnosti stredísk, výkonov, činností a procesov,
- špecifických riadiacich úloh, vyplývajúcich z požiadaviek moderného manažmentu v podmienkach internacionalizácie a globalizácie ekonomík – riadenie vplyvu podnikateľskej činnosti na okolité prostredie, riadenie kvality celej podnikateľskej činnosti, riadenie vzťahov so zákazníkmi a s konkurenčnými firmami.

V absolvovaných predmetoch základy účtovníctva a účtovníctvo podnikateľov ste sa oboznámili s finančným účtovníctvom. Vedenie finančného účtovníctva je upravené účtovnou legislatívou, ktorá sa musí dodržiavať, aby údaje v účtovných závierkach podnikov boli vzájomne porovnateľné. Vedenie nákladového účtovníctva nie je legislatívne upravené. Podnikateľský subjekt si sám určí jeho organizáciu a spôsob účtovania v závislosti od konkrétnych podmienok podnikania a potrieb manažérov.

Predkladaná učebnica je venovaná úlohám a základnej charakteristike najdôležitejších oblastí nákladového účtovníctva – **nákladovému účtovníctvu stredísk** (vnútro podnikových útvarov) a **nákladovému účtovníctvu výkonov** (kalkulačnému nákladovému účtovníctvu).

Želám čitateľom učebnice veľa úspechov a trpezlivosti pri štúdiu.

Ing. Emília Škorecová, CSc.

Emília Škorecová

NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO

Vydavateľ: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Vydanie: prvé

Náklad: 250 ks

Rok vydania: 2019

Návrh obálky: Ing. Emília Škorecová, CSc.

Jazyková korektúra: Ing. Katarína Drábiková

Tlač: Vydavateľstvo SPU v Nitre

AH-VH: 8,78-8,99

Rukopis neprešiel grafickou úpravou
vo Vydavateľstve SPU v Nitre.

ISBN 978-80-552-1984-4